

Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΩΣ ΑΡΕΤΗ

Δημήτρης Κ. Μπάκας

Ήδη οι Αρχαίοι Πρόγονοί μας είχαν ήδη διερωτηθεί με μεγάλη φροντίδα στις έννοιες της **Πολιτικής** (Τέχνης) και του **Πολιτικού** (άνδρα) και προσπάθησαν να τις διερευνήσουν. Υπάρχει λόγος ύπαρξής τους; ήτοι έχουν κάποια μόνιμη **αξία**; Ποιος είναι ο σκοπός τους, το «τέλος»; Ποιο το ουσιαστικό **νόημά τους**; Τί πρέπει να εκφράζει δια των λόγων και πράξεών του ένας αυθεντικός πολιτικός; Η τελική απάντηση που κατέληξαν ήταν: **Ως πνευματικό λειτούργημα η πολιτική συνιστά παιδαγωγία!** Ανήκει στη σφαίρα της **ηθικής**. Ο πολιτικός που είναι διψασμένος για δύναμη επιβολής ή παλεύει με κάθε τρόπο για οικονομικά μόνον συμφέροντα συνιστά «**προσωπείο**» **πολιτικού!**

Το αληθινό Πρόσωπο του πολιτικού, συμπύπτει με την ιδιότητα του παιδαγωγού, του νομοθέτη και του ηγέτη των πολιτών. Να εξασφαλίζει κατάλληλες συνθήκες όπου οι πολίτες να πραγματώνουν την ηθική τους προσωπικότητα.

Η εξέλιξη της ανθρώπινης πολιτικής ιστορίας, όμως, ακολούθησε όχι τα μονοπάτια της **ηθικής**, αλλά τις λεωφόρους της **πλεονεξίας και των σκανδάλων!** Πάντοτε, όμως, φυσικά υπάρχουν και λαμπρά **αυθεντικά παραδείγματα**. Αλλοίμονο! Η Πολιτική είναι λειτούργημα υψηλής **ευθύνης και χρέους**, καθόσον επηρεάζει όλες τις ανθρώπινες πτυχές της ζωής και της **προσωπικότητάς του**. Γι' αυτό έμειναν ως «**θείοι**» και ιερά πρόσωπα νομοθέτες-πολιτικοί: Ο Λυκούργος, μια μορφή στο μεταίχμιο μεταξύ του θρύλου και της ιστορίας, όπως και ο Σόλωνας και ο Περικλής...

Ο Πολιτικός ως νομοθέτης και κυβερνήτης παιδεύει τους ανθρώπους και καθίσταται με το παράδειγμά του κατά κύριο λόγο διδάχος της ηθικής. Αυτό είναι το βαθύτερο αλλά και υψηλότερο νόημα της Πολιτικής.

Η **δύναμη**, με την οποία περιβάλλεται ο πολιτικός είναι **το μέσον** και όχι ο σκοπός. Μέλημά της είναι κυρίως να **ισορροπεί με το καλύτερο τρόπο τα αντιτιθέμενα συμφέροντα και πάθη** που προκαλούν ρήξη μεταξύ των μελών της κοινωνίας. Σώζει έτσι τις ανθρώπινες δυνάμεις από την τριβή που φέρνει αρρυθμίες των κοινωνικών σχέσεων και αποτρέπει τη φθορά από την αυθαιρεσία και πλεονεξία. Τότε προάγονται οι **ατομικές συνειδήσεις**. Τότε ελευθερώνεται η ατομική και η συλλογική **βούληση** από την πίεση των κοινών αναγκών και **αναδύεται μία πιο ανθρώπινη μορφή ζωής!**

Η έννοια της Πολιτικής και του Πολιτικού είναι **ελληνική έμπνευση**. Προσχεδιάζεται από τους Έλληνες στοχαστές της Ιωνίας και της Μεγάλης Ελλάδας, συλλαμβάνεται καθαρά από τον **Σωκράτη** και διατυπώνεται με τρόπο απaráμιλλο από τον **Πλάτωνα**: «**Το παρασκευάζειν, όπως ως βέλτιστα έσονται των πολιτών αι ψυχαί**». Τούτο το έργο του πολιτικού ρήτορα. Και ο Αριστοτέλης: «**Ο κατ' αλήθειαν πολιτικός βούλεται γαρ τους πολίτας αγαθούς ποιείν και νόμους υπηκόους..**»

Η **αξία** της πολιτικής γίνεται εμφανέστατη μέσα στον εμπαιγμό και την κατασχώνη που νοιώθουμε, συνήθως, για την πολιτική σήμερα. Και το ερώτημα προς κάθε πολιτευόμενο έρχεται άμεσα από το πάντα ενοχλητικό αιωνόβιο Σωκράτη: «**Έτσι καθώς πολιτεύεστε, γίνεστε πραγματικά παιδευτές του λαού, διδάσκαλοι αρετής; Με το παράδειγμά σας θα γίνουν καλύτεροι ή χειρότεροι οι πολίτες αυτού του τόπου; Τι διδάσκετε με όσα πράττετε; Όχι με όσα λέτε; Διδάσκετε την ευλάβεια προς τις ηθικές αρχές και τους νόμους της Πολιτείας; Διδάσκετε συνέπεια προς όσα διακηρύσσετε;**» Ας διερωτηθεί ο καθένας μας : ποιος πολίτης αυτής τη Χώρας έγινε καλύτερος από ό,τι ήταν πριν από το δικό μας παράδειγμα; Άραγε η πολιτική πλέον δεν έχει καμία σχέση με την ηθική;

Τί κάνει άραγε η πνευματική ηγεσία του Τόπου μας σήμερα; **Μήπως η υπερβολική εξειδίκευση κάνει πολύ μεγάλο κακό; Μήπως αναπτύσσεται παράλληλα με την εξειδίκευση μία έλλειψη της προσωπικής ευθύνης για τα κοινά; Πολλοί βέβαια αναρωτούνται: «τι κάνουν σήμερα οι άνθρωποι του «πνεύματος»; Αλλά πρέπει οι άνθρωποι του πνεύματος ν' ασχολούνται με την πολιτική; μήπως πρέπει μόνο αποκλειστικά να διακονούν την επιστήμη τους, τις τέχνες του ή ακόμη τους τυχόν αγαθούς σκοπούς τους και μόνον;**

Από την άλλη πλευρά διερωτόμαστε: είναι δυνατόν να ζει ο πιστός της επιστήμης και της τέχνης σε **πλήρη απομόνωση από τους συνανθρώπους του**, προς τους οποίους απευθύνεται το έργο του και να μη συμμετέχει στις περιπέτειες του συλλογικού βίου; **Μήπως αυτό είναι απάνθρωπο; Όταν το κοινωνικό σκάφος κινδυνεύει να καταποντιστεί από την απερισκεψία, την αδεξιότητα, την εμπάθεια, την ακηδία άραγε δεν κινδυνεύουμε όλοι μας; Όταν μαίνεται γύρω μας η θύελλα ο ειδικός πρέπει να παραμένει απορροφημένος στην απόλαυση της έρευνάς του; είναι ηθική στάση αυτή;**

Τα συνθήματα «**η τέχνη για την τέχνη**» και αντίστοιχα «**η επιστήμη για την επιστήμη**» είχαν κάποιο βαθύτερο νόημα να είναι **αδιάλλακτες απαιτήσεις**, όταν κινδυνεύει να υποδουλωθεί η

επιστήμη και η τέχνη σε αλλότριες σκοπιμότητες. Ποιους, όμως, εννοούμε σήμερα πνευματικούς ανθρώπους; Στην εποχή μας «πνευματικός» άνθρωπος απλώθηκε σε όλα τα κοινωνικά στρώματα και όποιος μεταχειρίζεται έναν υπολογιστή και γράφει, στίχους, δοκίμια, διηγήματα, διατριβές και άρθρα, ανήκει στον κύκλο των «πνευματικών ανθρώπων»! **Αμβλύθηκε η έννοια του πνεύματος.** Μπορούμε, όμως, να μιλάμε για την υψηλή «πνευματικότητα» «και ανώτερο «ήθος» ενός λόγιου ή καλλιτέχνη, όταν ξεπερνάει τα κοινά μέτρα και κινείται σε πιο ανοιχτούς ποιοτικούς ορίζοντες και υψηλά επίπεδα. Τότε θα ονομάζαμε, με ταπεινότητα, **ως ανθρώπους των γραμμάτων, τεχνών και επιστημών, χωρίς άλλον πνευματικό προσδιορισμό.**

Θαρρούμε ότι δεν είναι απώτερος σκοπός και δικαίωση της τέχνης και της επιστήμης, όπως και οποιασδήποτε ατομικής και συλλογικής ασχολίας παρά μόνον ο **ΑΝΘΡΩΠΟΣ!** Ο άνθρωπος ως πρόσωπο και ο εξευγενισμός του. **Για τον άνθρωπο εργάζεται μοχθεί κάθε επιστήμονας και καλλιτέχνης, όπως ακριβώς, και κάθε λειτουργός ηθικών πράξεων. Η καλλιέργεια της αγνής αλήθειας, του κάλλους και του αγαθού, με την οποία πραγματώνεται ο εξανθρωπισμός του ανθρώπου είναι ο σκοπός όλων των ανθρώπινων κόπων και μόχθων της ολιστικής παιδείας του.**

Με αυτή την έννοια θα πρέπει να δεχτούμε ότι ο «υγιής ηθικά» ολοκληρωμένος άνθρωπος δεν μπορεί να μην είναι πολιτικό ον. Ήτοι αδιάφορος και ασυγκίνητος μέσα στις περιπέτειες της πολιτικά οργανωμένης κοινωνικής - εθνικής ομάδας, μέσα στην οποία ζει, και λογαριάζεται ως μέλος της. Φύσει «πολιτικό ον» (Αριστοτέλης) δεν είναι απλά αγκυροβολημένος αλλά οργανικά δεμένος στην πολιτεία που αγκαλιάζει, ως εάν μητέρα, που θέλει τα μέλη της να μετέχουν στο πεπρωμένο της.

Η ολοκλήρωση του ατομικού βίου νοείται μόνο μέσα στον συλλογικό βίο. Δεν υπάρχει ολοκληρωμένος ψυχικά άνθρωπος ως πρόσωπο, όταν έχει αποκοπεί από το κοινωνικό σώμα συσπειρωμένος στον εαυτό του. Μπορεί το επιστημονικό ή καλλιτεχνικό έργο του να ευδοκιμήσει αλλά ο ίδιος χάνει οπωσδήποτε τη ζωντάνια, τη γνησιότητα, την αρτιότητά του και καθίσταται ένα ισχνό κλάσμα ανθρώπου, που σιγά -σιγά χάνει το νόημα της ζωής και μηδενίζεται ως άνθρωπος.

Κοντολογίς δεν έχει κανένα δικαίωμα ο επιστήμονας ή ο καλλιτέχνης να συνθλίψει το άνθρωπο μέσα του. Δεν υπάρχει άνθρωπος χωρίς το κοινό αγαθό μέσα στη πράξη του. Η γνώση πάντα πρέπει να συνδυάζεται αρμονικά με το κάλλος και το πρακτικό αγαθό. Τότε ο άνθρωπος είναι ολοκληρωμένος και νοιώθει την πλήρωση που του εξασφαλίζει την ολβιότητα του βίου.

Δεν επιτρέπεται σε κανένα ανθρώπινο ον να ακρωτηριάζει τον άνθρωπο μέσα του νεκρώνοντας την ορμή προς τον κοινωνικό και δημόσιο βίο. Έχει υποχρέωση και ανάγκη να παίρνει μέρος στη δημόσια ζωή της πολιτείας και να συμπαραστέκεται στους συμπολίτες του με τις γνώσεις, τις συμβουλές του, αλλά προπαντός με το **παράδειγμα της ζωής του.** Δεν του επιτρέπεται ούτε του ζητάει κανείς να εκδηλώνεται με φανατισμούς, βιαιότητες και μη κοσμικές συμπεριφορές. Ο ρόλος του είναι να σταθεί ψηλά στις θέσεις του και να μη παρασύρεται από πάθη ταπεινά. Ούτε να μείνει απρόσιτος και ουδέτερος στη κρίσιμη ώρα που οι απλοί πολίτες, αμήχανοι και ταραγμένοι έχουν στυλωμένα στους ηγέτες πολιτικούς και πνευματικούς και περιμένουν τη βοήθεια τους.

Το ποικίλο **δημιουργικό και καλλιτεχνικό έργο** δεν υποφέρει, ούτε νοθεύεται από τη συμπαράσταση αυτού του είδους. Απεναντίας «**ζεσταίνεται**» από τη ζωντανή ανθρώπινη παρουσία και γίνεται **ουσιαστικότερο, γνησιότερο και δημιουργικότερο.**

Κανένας δεν λείπει στον επιστήμονα και στον καλλιτέχνη να προδώσει την αποστολή του μισθώνοντας το μολύβι του ή το χρωστήρα του σε εκείνους που χρειάζονται την ιδιοφυία του για πολιτικές εκστρατείες τους. Μόνο οι ιδέες που πιστεύει του ζητάμε να στηρίζει αναλογιζόμενες τις **αδαμάντινες αλήθειες:** Έχει βαριές απέναντι στους συνανθρώπους του ευθύνες. **Εξάλλου ο άνθρωπος υπέχει ευθύνη όχι μόνο για όσα πράττει, αλλά και όσα παραλείπει να πράξει όταν τα μπορεί.** Γι' αυτό διατεινόμαστε ότι η **πολιτική συνιστά αρετή** υψίστης σημασίας για τον άνθρωπο. Μία δια βίου αποκτώμενη **πνευματική και ψυχική δύναμη** για την αντιμετώπιση των πολλαπλών αδυναμιών και ελαττωμάτων μας που αναδύονται από το **πανίσχυρο ατομικό συμφέρον μας,** που συνήθως μας τυφλώνει!

Παρά τις όσες ενστάσεις που είναι δυνατόν να υπάρξουν, η **ευγενής προσδοκία** για κάτι καλύτερο πρέπει να υπάρχει για τον άνθρωπο. **Είναι ανάγκη ζωής.** Εάν δεν σκοπεύουμε μακριά και κάπου ψηλότερα δεν βρίσκουμε κανένα στόχο. **Εάν δεν βάλλουμε βλέψεις για στόχους τελειότητας δεν είναι δυνατόν να θεραπεύσουμε και να υπερνικήσουμε ατέλειές μας.**

Δημήτρης Κ. Μπάκας
24 Ιουνίου 2021